

ШЫН

СЭКП Тыва обкомунун, Тыва АССР-нің Дээди Сөвединиң болгаш Министрлер Чөвүлелиниң органы

1972 ЧЫЛ.
МАРТ
18
СҮББОТА
№ 65 (8833)
Өртүз 2 тп.

Апрель 15-те
коммунистиг
субботник

В. И. Ленинниң төртүтүнгөн хүнүгө болгаш ССРЭ-нің тургустунганының 50 чылынга алдар болдурар ол коммунистиг субботникке Совет Тываның ашыл-ишчилери идепкейлик белеткенип, ону эң массалыг эрттирээлиңер!

СЭКП ТӨП Комитетинде болгаш

ССРЭ-нің Министрлер Чөвүлелинде

ВОЛГА БОЛГАШ УРАЛ ХЕМНЕРНИҢ СУУН ХИРЛЕНДИРИП, БОКТАЛДЫРБАС ТАЛАЗЫ-БИЛЕ ХЕМЧЕТЛЕР ДУГАЙЫНДА

Хонукта-ла 3 миллион кубе-метр ажыг боктуг суглары арылар ишти күчүтүг 670 комплекс арыларынн болгаш хирлендиришине туду-лары өргөк беш чылда Волга болгаш Урал хемнерин басы-сейнерине туктап. Идиг турбуже бо хемнерий басы-сейнерине арылаттылман хирлиг суглар ам-даа кирип чылар.

Волга болгаш Урал хемнер-ий бассейнерин хирлиг суг-лар-биле бокталдырбасын талазы-биле ССРЭ-нің ми-нистрлер Чөвүлелиниң докта-лында демделээн. Чүртүг за-водаларына, фабрикаларына болгаш элээн каш хоорайла-рында суг арылаанын дыка хой салып нарын болгаш ажыгыг тудулары кирип.

Улетпүрүг чамдык районнар-га бүдүрүге черлеринден агып үнүп чыдар сугларын арылар талазы-биле улут комплекстерин тудууга бо-талдырып турар.

Хонукта-ла 3 миллион кубе-метр ажыг боктуг суглары арылар ишти күчүтүг 670 комплекс арыларынн болгаш хирлендиришине туду-лары өргөк беш чылда Волга болгаш Урал хемнерин басы-сейнерине туктап. Идиг турбуже бо хемнерий басы-сейнерине арылаттылман хирлиг суглар ам-даа кирип чылар.

Волга болгаш Урал хемнер-ий бассейнерин хирлиг суг-лар-биле бокталдырбасын талазы-биле ССРЭ-нің ми-нистрлер Чөвүлелиниң докта-лында демделээн. Чүртүг за-водаларына, фабрикаларына болгаш элээн каш хоорайла-рында суг арылаанын дыка хой салып нарын болгаш ажыгыг тудулары кирип.

Улетпүрүг чамдык районнар-га бүдүрүге черлеринден агып үнүп чыдар сугларын арылар талазы-биле улут комплекстерин тудууга бо-талдырып турар.

Специалистиң мурнуку чүүлү УРЕЗИННИҢ БЕДИК ШЫНАРЫ ДЭЭШ КИЧЭЭНГЕЙ САЛЫР

СЭКП-нин XXIV съездиниң шийттирилери көдө ишчи-лерин, ылаанын таражылар-ның мурунда чууга болгаш харыс-салганын соругуна салган. Көдө ажал-агыш про-дуктулары бүдүрүшине чыл-да ортумак хемчөөлү мурунку беш чылдазында току беш чылда 20—22 хуу көрдүр. Бо айтырыгы чедириниң шийттирилери көдө чүбө болза, көдө ажал-агыштын материал-техниктиң баазаын бүтү тала-биле быжыралар, черин мелiorастарын, хими-жерин, ажалды комплекси-лерни механизастарын инсти-туциярга арга-биле боттадылар-мын чууга.

Чанде-тараага хамаарыш-тыр алдыга бистинге «До-минское-12» дээр үрезин таа-рып шийттиртин, уй черин тыва чинде-тараазы база үнелеттиген. Сулага—«Орёл», болгаш «Сизу», горохка—«Комсомолец» болгаш «Капи-тал», Магарга—«Степняк» бол-гаш «Омский-10», чумаага—«Новосибирская-1», люцерпага—«Камалинская-936», карто-фельге—«Курьер», «Берлихин-гов», «Кемеровский» дээр эр-те, ортумак, орай быжар үре-зипер таарышкан.

Дүктүгү бедидерине ол бүгү арга-кураларын бистип республикага ажыглас тур-тарымы дыка четпес. Сортуг үрезинерин таргалгаа ажал-ды турарымы амга чедир ку-ла болбушаан, харин чамдык районнарда мурунку чылдар-даа эвлекеп турары капчал-даа таарышпас. Эрлуп, Бай-Тайга, Барым-Хемчик бол-гаш Моюн-Хемчик районнарда тараа культуруларына өртү-түг үрезини тарып турган 1966 чылдан 1970 чылга 10—15 хуу эвөжөөн. Республика-да ол талазы-биле ишти бай-далды алдыга 1970 чылда-зында 1971 чылда 18,2 хуу эвөжөөн.

Бир эвөс тараа культурула-рының үрезинге сасып са-лы турары ышкып мал чени культуруларының биз сеп-тинерин үрезиниче, оон та-рылгазымы кичээлге салган болза, республикада ол талазы-биле байдал амгындай дээр болур турган. Колхоз-тарда болгаш совхозтарда чан-гы база хой чылдыг сеп-тинер үрезини шүүт чедирше-ниден, оу тарымын көрдүгө шөлдери тараа культу-руларына ажыглас турар.

Көдө ажал-агыш культурула-рынын райондук сортуг үре-зинерин таргалгаа хемчөө-лөн турары база четпес. Оон бир кол чылдагыны Тываның көдө ажал-агыш дуржулга ашылдыгыны четпес ажал-агыш таарышкан. Республикага ажал-агыш үре-зини тарып турган 1966 чылдан 1970 чылга 10—15 хуу эвөжөөн. Республика-да ол талазы-биле ишти бай-далды алдыга 1970 чылда-зында 1971 чылда 18,2 хуу эвөжөөн.

Нинтиң малыга четпир, эки шынарыг чен баазаны хандылар соруга-биле хой чылдыг септинер таргалтаан чоңуку чылдарда 65 муң гектар чедир капбалгыры азы оуу мал чени культурулары-ны ишти шөлүгүг 33,5 хуу-зу болур кыдыр өстүрүп ту-гула. Бо соруга-биле чыл бу-ру хой чылдыг септинерин 500 тонна хуе үрезини негет-тирин турар, оу өстүрүп бе-леткээрине беш муң кире гектар тукуай участкагу тур-гудур херек.

Току беш чылда бүгү көдө ажал-агыш культурулары-ның дүктүгүрүн талазы-биле көрдүгөн планын күчүс-лөр херек республиканың ко-хозастарына, совхозтарына дүктүгү бедидерин чууга куламыларынн бирөөн— ол дээрге, таргалта тургуду-ду тодаларына ажал-агышты болур торук, ка чер бүрүзү салыгы ажалдары, республи-каның зона бүрүзүне өле-не дүктүгү сортарыны иштин тывары болур.

Аагар-бойдустан байдалы таарымач чок болган-да бо-ла, республиканың кохозастары болгаш совхозтары өргөк чымып чадрысе база хой чыл-дыг септинерин эвөзө-дө бо, үрезини алган, күрүне 60 тонна киреяи база немей берген.

Тараа-да, мал чени-дээ культуруларынн, хой болган чымып чыдыгы септинери үнүп-дүктүгү бедидери ра-йондук сортуг үрезинерин четпир ишти-биле белеткен алдырында, хөрүгүн ший ажалдан кылырынды, че-минцигдене болган суглар-рында кол хамаарыш. Республиканың кохозастары болгаш совхозтары хандыр-зын дош сортуг үрезинерин алтылаа үрези өстүр ажал-агыштар бисте бар. Ол ажал-агыштарын дүктүгү-кү-лар, тукуай эртемчилери бо чымып бедик дүктү өстү-рине кохозастарга, совхозтар-га уугу дузаны чедирер хү-лөөлөгөн.

Тараа-да, мал чени-дээ культуруларынн, хой болган чымып чыдыгы септинери үнүп-дүктүгү бедидери ра-йондук сортуг үрезинерин четпир ишти-биле белеткен алдырында, хөрүгүн ший ажалдан кылырынды, че-минцигдене болган суглар-рында кол хамаарыш. Республиканың кохозастары болгаш совхозтары хандыр-зын дош сортуг үрезинерин алтылаа үрези өстүр ажал-агыштар бисте бар. Ол ажал-агыштарын дүктүгү-кү-лар, тукуай эртемчилери бо чымып бедик дүктү өстү-рине кохозастарга, совхозтар-га уугу дузаны чедирер хү-лөөлөгөн.

Дуржулга солушкуну

СЭКП Тыва обкомунга партиямы хоорай болгаш райком-варының организацияг кидистерин болгаш үчөт сектор-ларының эргекчилерин семинары болуп эртек.

«СЭКП-нин XXIV съездиниң шийттирилери дүштүр партия организацияларынн быжыгларына болгаш комму-нистиг тургузушкунга партияның хоорай болгаш райком-варының организацияг кидистеринн ролун бедилер дута-бымда» илетөөди СЭКП обкомунуң партияны-организацияг ажалды кидистерин эргекчилер В. М. Суворов кылган.

Семинарга райкомарының кидистер эргекчилер: Бая-Хемчик— В. Габитов, Өвүрүң— К. Дугур, Бай-Тайганың— А. Демберг, Эрзиниң— С. Ондар, Чоюн-Хемчиктиң— К. Хомушу олар чугаалааш айтыры талазы-биле рай-комарының практикаг ажалдын дуржулгазын соолушкан.

Партия организацияларынн болуп эртен өткөтүг хура-ларына болгаш шүүмчүлөдүг савалдар дугайында СЭКП Тес-Хем болгаш Өвүр райкомарынын кидистер эргекчиле-ри Т. Савдан болгаш К. Дугур оларын информацияны база дымчаван.

СОБЕТ ЭВИ-ЛЕЛИНИҢ

төөкүгү 50 чыл бөдөлөйиң тө-руктан. Сугаттыг черден 7100 гектарга тарыла муру-нуң сугтарының чорудар.

Сугатка ажалдар кичи-лерин ишти белеткээр, эво-лопаны тургузары, оларны херексел болган, өскө-дө чүдүр-биле хандылары кол-хозтарда, совхозтарда доосту-турар. Чамалыңдыр суг-тарар арганың 12 миллионсто-гар 42 муң гектарга, оон ишти-де тарааны 29 муң гектар-га тарылар. Бир гектарга ошааштыр 9,9 центнер тара-ны, 100 центнер картофельди, 194 центнер кукуруза маса-лың алары күрдүгөн. 77,2 гектар сугаттыг черге тарып, нога болгаш мал чени куль-турулары тарап, оон дү-ктүгүрүн улам бедидерин чу-гула соругтарының бирөөн быжыг салдыган.

Районун кохозастарынн, совхозтарынын шөлдериңе хайышымынын ишти эте-лээрине чедир салыг хонук-тар артык. Анда белеткээр-ини чорудулганы кыды-гыл.

БО ЧЫЛДЫҢ тарылаашыга белеткертингип чер 25,00 гек-тар, оон иштиңе күсүк ал-дарыла 8700 гектар. Ынчарга 47 муң гектар хире чери чымып удур алдары белет-тинип турар. «Чыра-Бажы», СЭКП-нин XXII съездин ат-ты, «Сут-Хөл», «Адан-Маа-дыр», «Тыва» совхозтар чымып хой черин удур алдарын, ча-жыла чорудар. Леия атты, «Искра» кохозтар бо чымып тарылгага чер белеткээр эр-тектен. Сугаттыг черден 7100 гектарга тарыла муру-нуң сугтарының чорудар.

Сугатка ажалдар кичи-лерин ишти белеткээр, эво-лопаны тургузары, оларны херексел болган, өскө-дө чүдүр-биле хандылары кол-хозтарда, совхозтарда доосту-турар. Чамалыңдыр суг-тарар арганың 12 миллионсто-гар 42 муң гектарга, оон ишти-де тарааны 29 муң гектар-га тарылар. Бир гектарга ошааштыр 9,9 центнер тара-ны, 100 центнер картофельди, 194 центнер кукуруза маса-лың алары күрдүгөн. 77,2 гектар сугаттыг черге тарып, нога болгаш мал чени куль-турулары тарап, оон дү-ктүгүрүн улам бедидерин чу-гула соругтарының бирөөн быжыг салдыган.

Чоюн-Хемчикте СЭКП-нин XXIV съездин атты совхозтуң дарганы Намжары Абгановая Кара-Сал чакмы тарылгага көдө ажал-агыштын докут машиналарының септелгени-де кызылмай акылда турар.

БОЙДУСТУ БЕЗИН ШИНИК КИРИПКЕН

Тора-Хемия чөвүдүгү суурун аргы талазында дош кырында хандыр болган диттар үнөк арга иштиче улам хавылан кирип бар чыдар болган Токсу-агуч бойдустан акас турумула база бир оша хедир кирип, улам каастап турар.

Ында чаа школа тудуу доостал, оуу ажалга кидир дош ишти дериг дерекселдерин четпес турар. Чүрталга берикчилер көрөш, кичи магадан хан-мас.

Бо кызылмай тудуларынн кылан турар үч бригадалар. Оларын бирөөн хоочун тудутиг, септеле-тууг участкагу тур-густунган-биле денге ажалдан келген Василь Шумов уадурун турар. Ол брига-да эртерге айда эки ажалдаан, муракчы коллектив болган.

Чүдө чаа чыл өткөндө көрög бригадалык кылган ажалын күрүп боорго мыл-дыг; февраль айның эгезинде ийи аал ишти чүртүгүр бар бажымын доостал, ком-муниста эки шынарыг деп демлек-биле хүлөөни берген. Ам база бир мыдыг бажымын кол тудуун доостал, ишти-ки ажалдан кылган турар.

Тайганың аргы алгарын хөрөө долдур тышын, тудуларына магадан көрүп, суу-рун аргында тудуг бригадаларыны ажалдан турар чериче басып ор мен.

Моторуг хиринин, ялчыне кыпкан бал-дынын таары аргы иштин долдур чагы-лашым, ханымканы ажал-ыжыдысты көзгө көрүп чер чаан-даа тургалган.

Кудумчугу дугага кожа тудуу бар чы-дур чыл бажын көстүп келди. Туагужулар бирөөнүн септири кылган турар. Орту-дулаанын халазын кылын доошуп, оон совалт кыштары салып, хирөөлөн, иштей төвүп, арганы долдуртуу турар бригада ол болду. Ол болза Владимир Васильев.

Дөрт областың үлегери - биле

Псковтун болгаш Великие Лукияны тудуулары чыны, аш-чөм, эң болгаш сүт улуттуруун бүдүрүштерине доктала турары күчүрүп ажалга кирерин дүрдөдөр тургалы-биле Ленинград, Новгород, Донец болгаш Волго облустарда боттарыны иштигине инициативаны көмүш-биле деткөөн. СЭКП Төп Комитеди бо инициативаны чүдүлүг деп көргөн.

Дөртөл доктугу трестин Каш-ажалдын Кызыл Туг орден-ин 85-ки тудуг эргекчилер коллектив Псковтун сүт ком-бинатынн дөрт муң бажы-ны хуусаандан ийи ай эр-те ажалга дугарын шийттирилди. Ажалга кидир объектиде ийи элечегин ажалды организациястан, комп-лекстиг бригада бүрүзүгү даалталарын өй-шанда күчүс-дери дош контролду тургу-суна, муракчыларынн сөвгу чедиринерине холабтыр чогуур эдилгедери оон муру-нда чогааткан ажалынн графикагыне кирген.

Великие Лукияда 52-ги трестин коллектив ажал-дыр-ның темидерин өстүрерине немелде куламыларын база димдеп тышкан. Туагужулар эңт комбинатын чаартып та-лары комбинатын чыл програм-мага доктала күчүсүдери, трекотан фабрикаларынн, комбинаттын чаа корустары-на, а ол ишкып чөл-таары чыларынын ишти чүрттаар бажыны хуусаа ботында ажал-галга кирерин айткан.

(СЭТА-ның корр.).

Совет-Пакистан

Чугаалажышкыннар үеинде Совет Эвилелиниң болгаш Пакистаның аразында ийи талааның харылааларынн ай-тырылганы, Ислам чарык ортукта байдалды, а ол ишкып кайымында сөвгураттыг делегейин өскө-дө ай-тырыларын чугаалажып көргөн.

Март 16-да Кремльге ССРЭ-нің Министрлер Чөвүлелиниң Дарганы А. Н. Косыгиниң болгаш Пакистаның Президентин Зульфикар Али Бхуттоун аразында чугаалажышкыннар агаалы.

Чугаалажышкыннар үеинде Совет Эвилелиниң болгаш Пакистаның аразында ийи талааның харылааларынн ай-тырылганы, Ислам чарык ортукта байдалды, а ол ишкып кайымында сөвгураттыг делегейин өскө-дө ай-тырыларын чугаалажып көргөн.

(СЭТА).

Пакистан Президентинин

алдары дээш

Март 16-да Кремльдин Улут ордузунга ССРЭ-нің Дээди Сөвединиң Президиуму болгаш ССРЭ-нің чаала Пакистан Ислам Республиканың Президентин Зульфикар Али Бхуттога алдар болдурган дүштеги шайлаганы тургускан.

Дүштеки шайлагга хүндүгү аалчы-биле кады оу үдөп чоругу кижилер көргөн.

Дүштеки шайлагга совет талазын ССРЭ-нің Министрлер Чөвүлелиниң Дарганы А. Н. Косыгин, ССРЭ-нің Министрлер Чөвүлелиниң Дарганынын бирги орадакчыы Л. С. Полянский болган өскө-дө олуршкан.

Дүштеки шайлагга үеинде А. Н. Косыгин биле Зульфикар Али Бхутто найыралчы өзү-биле дашлар көлдүргөн.

(СЭТА).

ИКП-нің XIII съездизи

МИЛАН. (СЭТА). ИКП-нің XIII съездин ажылы үргүчүлө турар. Автономдук социалистер шимчөөшүнүн ИКП-биле наттыжарыны дугайында каттыжышыканын секретары Д. Фьореолонд медеглели делегаттар диниитт адыш чакмакыны-биле уткаан.

ХАНОЙ. (СЭТА). Бо чылды март 1-ден 10-га чедир үдө америк самолёттар ВДР-ниң агаар делегениче 300 ажык улаа шургул кирген болгаш өрттедирер 500 бомбаны, шариң бомбалары 100 ажык контейнери, хой ракеталары октаан.

ВДР-ни бомбалавышаан. Бомбалаан болгаш боолаан. Айыткаа үлгедийшиктериниң түдөлиде 50 кижик омурткен, 100 ажык кижик алыглаткан, хой санын чуртталга бажыңнары үрелин, бузулаан.

Стратетиг «В-52» дээр бомбалакчы самолёттарын ВДР-ге халдашкынарга киркич турарын комиссия база демделген. Март 10-да ол самолёттар Куангбинь можулар барын талкы районнары бомбалаан.

Америя империализмин кедергей дайымаарк мөзү-бүдүжү, сөс кырыга тайбың дугайын чулургуу, а херек кырында вьетнам улуска уаур араатангы кеминг үүдөгө.

Областрофүвуделин айкалдакчы маргидалаарын өрөгдөй хевир-биле эрттеринден чайлаар ужурут. Маргидалаарын айткыш, тилкелерге шаңдал тыпсыры эки болбайн, мичалаада ову массалык, улам тодарай болдуларыне ичөөнгейиң утгалдырар херек.

Республиканың Министрлер Чөвүлели чогуур доктаады хулап алаан, ову спорт ажылы экижидеринге удуртула болдулар херек.

Хоорай, суурларнын арыг-шевери дээш. Тыва АССР-нин Министрлер Чөвүлели «Хоорайларнын болгаш кедээ суурларнын арыг-шеверин экижидерини дугайында» айттырыны чугаалады, бо талаа-биле доктаалды хулап алаан.

Тыва АССР-нин Министрлер Чөвүлели «Хоорайларнын болгаш кедээ суурларнын арыг-шеверин экижидерини дугайында» айттырыны чугаалады, бо талаа-биле доктаалды хулап алаан.

Хоорайларга, суурларга чогуур арыг-шеверин чедип алыр сорулга-биле, оларнын чакы аптаалгазын ой шаанда чорудары-биле бо чылдын апрель 1-ден май 1-ге чедир арыг-шеверини, апталганын айыч чарлаар. Ук айны организацин эрттирер база удуртуу 9 кижик составтыг тускай комиссия Министрлер Чөвүлели тургускан. Комиссиянын дар-

Соңгулда түңнели

ДЕЛИ. (СЭТА). Чурттуу 16 штатдын болгаш ийи эвлек девискариниң хоойжуудуга хурааларыга соңгулдакчы түнелерин удурткен. Индий национал конгресс дээр бажыңчы партия бүзүредик тилкелени чедип алган. Оң тоолекчилери 2,727 депутат мадданын 1,925-жиң алган. Премьер-министр Индира Ганди баштаан Индий национал конгресс Индияны 11 штатдык болгаш Делиниң эвлек девискаринге эң хой бажылашкыны алган.

М. Рахманнын медеглели. ДАККА. (СЭТА). Бангладеш Улуу Республика аар уржуктуг вегеделер салган ыдыг дууламчыны кажап-даа хулап албас деп, республиканың премьер-министри Муджибур Рахман медеглелде. ЕНА национал агенталакчи диниитканы-биле алгыра, премьер-министр улуску дугайың эки-турал чуртуу корнуулуң мурунгуа чүве чугаалаан.

Өөредилге реформазы. РАВАЛПИНДИ. (СЭТА). Пакистаннын президентинин З. А. Бутоо өөредилге талаа-биле реформа дугайын чарлаан. Реформаны ийи үчө чаада боттандыран. Бо чылды октябрь 1-ден эгелел бирин кассетон сески классын бүү өөреникчилерин өөредилге дээш төлөөрдөн зооттар. 1974 чылдын октябрь 1-ден эгелел 9 болгаш 10 класстарга өөредилге база халас болур.

Ханныг өлүрүкчүлерин харыысалгаже! «Март 16-да дая бажында бир рота америк солдаттары Мурнуу Вьетнамдын соңгуучоюн чүгүлө Милан деп суурга кертелет-биле экиң дүжүргөн. Чүгө хероженем, кырганын болгаш урулар чурттан турган ол суурга солдаттар база офицетер шаваар халдаашкыны эгелелен. Дерин үүдөгидер эрэн каш шаш интинде үрүчүлөөн. Чамдык чурттакчыларын солдаттар бөдүктей чыгаш ол-дочеринге адын олуруп, бир кезек кижилерин ханы тамыже кир октаан, анда олуруп турган. Кыстарын болгаш хероженерин күштөөш, база олурдулар каапкан. Чурттакчы чоңу олуруп хыдаан, солдаттар бүгү бажыңнарын өрттедилер, мал-магыны база ууттаан. ижер сүт дөстери хоррапнаанар.

Ханныг өлүрүкчүлерин харыысалгаже! «Март 16-да дая бажында бир рота америк солдаттары Мурнуу Вьетнамдын соңгуучоюн чүгүлө Милан деп суурга кертелет-биле экиң дүжүргөн. Чүгө хероженем, кырганын болгаш урулар чурттан турган ол суурга солдаттар база офицетер шаваар халдаашкыны эгелелен. Дерин үүдөгидер эрэн каш шаш интинде үрүчүлөөн. Чамдык чурттакчыларын солдаттар бөдүктей чыгаш ол-дочеринге адын олуруп, бир кезек кижилерин ханы тамыже кир октаан, анда олуруп турган. Кыстарын болгаш хероженерин күштөөш, база олурдулар каапкан. Чурттакчы чоңу олуруп хыдаан, солдаттар бүгү бажыңнарын өрттедилер, мал-магыны база ууттаан. ижер сүт дөстери хоррапнаанар.

Ханныг өлүрүкчүлерин харыысалгаже! «Март 16-да дая бажында бир рота америк солдаттары Мурнуу Вьетнамдын соңгуучоюн чүгүлө Милан деп суурга кертелет-биле экиң дүжүргөн. Чүгө хероженем, кырганын болгаш урулар чурттан турган ол суурга солдаттар база офицетер шаваар халдаашкыны эгелелен. Дерин үүдөгидер эрэн каш шаш интинде үрүчүлөөн. Чамдык чурттакчыларын солдаттар бөдүктей чыгаш ол-дочеринге адын олуруп, бир кезек кижилерин ханы тамыже кир октаан, анда олуруп турган. Кыстарын болгаш хероженерин күштөөш, база олурдулар каапкан. Чурттакчы чоңу олуруп хыдаан, солдаттар бүгү бажыңнарын өрттедилер, мал-магыны база ууттаан. ижер сүт дөстери хоррапнаанар.

Ханныг өлүрүкчүлерин харыысалгаже! «Март 16-да дая бажында бир рота америк солдаттары Мурнуу Вьетнамдын соңгуучоюн чүгүлө Милан деп суурга кертелет-биле экиң дүжүргөн. Чүгө хероженем, кырганын болгаш урулар чурттан турган ол суурга солдаттар база офицетер шаваар халдаашкыны эгелелен. Дерин үүдөгидер эрэн каш шаш интинде үрүчүлөөн. Чамдык чурттакчыларын солдаттар бөдүктей чыгаш ол-дочеринге адын олуруп, бир кезек кижилерин ханы тамыже кир октаан, анда олуруп турган. Кыстарын болгаш хероженерин күштөөш, база олурдулар каапкан. Чурттакчы чоңу олуруп хыдаан, солдаттар бүгү бажыңнарын өрттедилер, мал-магыны база ууттаан. ижер сүт дөстери хоррапнаанар.

Ханныг өлүрүкчүлерин харыысалгаже! «Март 16-да дая бажында бир рота америк солдаттары Мурнуу Вьетнамдын соңгуучоюн чүгүлө Милан деп суурга кертелет-биле экиң дүжүргөн. Чүгө хероженем, кырганын болгаш урулар чурттан турган ол суурга солдаттар база офицетер шаваар халдаашкыны эгелелен. Дерин үүдөгидер эрэн каш шаш интинде үрүчүлөөн. Чамдык чурттакчыларын солдаттар бөдүктей чыгаш ол-дочеринге адын олуруп, бир кезек кижилерин ханы тамыже кир октаан, анда олуруп турган. Кыстарын болгаш хероженерин күштөөш, база олурдулар каапкан. Чурттакчы чоңу олуруп хыдаан, солдаттар бүгү бажыңнарын өрттедилер, мал-магыны база ууттаан. ижер сүт дөстери хоррапнаанар.

Ханныг өлүрүкчүлерин харыысалгаже! «Март 16-да дая бажында бир рота америк солдаттары Мурнуу Вьетнамдын соңгуучоюн чүгүлө Милан деп суурга кертелет-биле экиң дүжүргөн. Чүгө хероженем, кырганын болгаш урулар чурттан турган ол суурга солдаттар база офицетер шаваар халдаашкыны эгелелен. Дерин үүдөгидер эрэн каш шаш интинде үрүчүлөөн. Чамдык чурттакчыларын солдаттар бөдүктей чыгаш ол-дочеринге адын олуруп, бир кезек кижилерин ханы тамыже кир октаан, анда олуруп турган. Кыстарын болгаш хероженерин күштөөш, база олурдулар каапкан. Чурттакчы чоңу олуруп хыдаан, солдаттар бүгү бажыңнарын өрттедилер, мал-магыны база ууттаан. ижер сүт дөстери хоррапнаанар.

Ханныг өлүрүкчүлерин харыысалгаже! «Март 16-да дая бажында бир рота америк солдаттары Мурнуу Вьетнамдын соңгуучоюн чүгүлө Милан деп суурга кертелет-биле экиң дүжүргөн. Чүгө хероженем, кырганын болгаш урулар чурттан турган ол суурга солдаттар база офицетер шаваар халдаашкыны эгелелен. Дерин үүдөгидер эрэн каш шаш интинде үрүчүлөөн. Чамдык чурттакчыларын солдаттар бөдүктей чыгаш ол-дочеринге адын олуруп, бир кезек кижилерин ханы тамыже кир октаан, анда олуруп турган. Кыстарын болгаш хероженерин күштөөш, база олурдулар каапкан. Чурттакчы чоңу олуруп хыдаан, солдаттар бүгү бажыңнарын өрттедилер, мал-магыны база ууттаан. ижер сүт дөстери хоррапнаанар.

Ханныг өлүрүкчүлерин харыысалгаже! «Март 16-да дая бажында бир рота америк солдаттары Мурнуу Вьетнамдын соңгуучоюн чүгүлө Милан деп суурга кертелет-биле экиң дүжүргөн. Чүгө хероженем, кырганын болгаш урулар чурттан турган ол суурга солдаттар база офицетер шаваар халдаашкыны эгелелен. Дерин үүдөгидер эрэн каш шаш интинде үрүчүлөөн. Чамдык чурттакчыларын солдаттар бөдүктей чыгаш ол-дочеринге адын олуруп, бир кезек кижилерин ханы тамыже кир октаан, анда олуруп турган. Кыстарын болгаш хероженерин күштөөш, база олурдулар каапкан. Чурттакчы чоңу олуруп хыдаан, солдаттар бүгү бажыңнарын өрттедилер, мал-магыны база ууттаан. ижер сүт дөстери хоррапнаанар.

Ханныг өлүрүкчүлерин харыысалгаже! «Март 16-да дая бажында бир рота америк солдаттары Мурнуу Вьетнамдын соңгуучоюн чүгүлө Милан деп суурга кертелет-биле экиң дүжүргөн. Чүгө хероженем, кырганын болгаш урулар чурттан турган ол суурга солдаттар база офицетер шаваар халдаашкыны эгелелен. Дерин үүдөгидер эрэн каш шаш интинде үрүчүлөөн. Чамдык чурттакчыларын солдаттар бөдүктей чыгаш ол-дочеринге адын олуруп, бир кезек кижилерин ханы тамыже кир октаан, анда олуруп турган. Кыстарын болгаш хероженерин күштөөш, база олурдулар каапкан. Чурттакчы чоңу олуруп хыдаан, солдаттар бүгү бажыңнарын өрттедилер, мал-магыны база ууттаан. ижер сүт дөстери хоррапнаанар.

Ханныг өлүрүкчүлерин харыысалгаже! «Март 16-да дая бажында бир рота америк солдаттары Мурнуу Вьетнамдын соңгуучоюн чүгүлө Милан деп суурга кертелет-биле экиң дүжүргөн. Чүгө хероженем, кырганын болгаш урулар чурттан турган ол суурга солдаттар база офицетер шаваар халдаашкыны эгелелен. Дерин үүдөгидер эрэн каш шаш интинде үрүчүлөөн. Чамдык чурттакчыларын солдаттар бөдүктей чыгаш ол-дочеринге адын олуруп, бир кезек кижилерин ханы тамыже кир октаан, анда олуруп турган. Кыстарын болгаш хероженерин күштөөш, база олурдулар каапкан. Чурттакчы чоңу олуруп хыдаан, солдаттар бүгү бажыңнарын өрттедилер, мал-магыны база ууттаан. ижер сүт дөстери хоррапнаанар.

Ханныг өлүрүкчүлерин харыысалгаже! «Март 16-да дая бажында бир рота америк солдаттары Мурнуу Вьетнамдын соңгуучоюн чүгүлө Милан деп суурга кертелет-биле экиң дүжүргөн. Чүгө хероженем, кырганын болгаш урулар чурттан турган ол суурга солдаттар база офицетер шаваар халдаашкыны эгелелен. Дерин үүдөгидер эрэн каш шаш интинде үрүчүлөөн. Чамдык чурттакчыларын солдаттар бөдүктей чыгаш ол-дочеринге адын олуруп, бир кезек кижилерин ханы тамыже кир октаан, анда олуруп турган. Кыстарын болгаш хероженерин күштөөш, база олурдулар каапкан. Чурттакчы чоңу олуруп хыдаан, солдаттар бүгү бажыңнарын өрттедилер, мал-магыны база ууттаан. ижер сүт дөстери хоррапнаанар.

ЕРЕВАН. В. И. Ленин аттыг шөл. (СЭТА-ның фотохрониказы).

Республиканың Министрлер Чөвүлелинде Күш-культурага болгаш спортка удуртулганы күштелдирер

Бүгү тала-биле саймыраңгай совет кижини хевирден, кижиндерини күш-культура болгаш спорттуң ролю чүгүлө даа улуг. СССР-ниң Министрлер Чөвүлелин чынада Күш-культура болгаш спорт талаа-биле комитет ВЦСПС болгаш ВЛКСМ Топ Комитеди-биле кады күш-ажыкта болгаш оран камгаламга белең болурууң (ГТО-нуң) чаа комплекзини амыдан кылган болгаш ову бо чылдын март айың 1-ден эгелел күштүг болдурун. Күш-культура шимчөөшүнүн ийи кол кыйлары — массалык болгаш бедик мергенчилдик болурун чедип алкыри.

Күш-культура болгаш спорттуң бистик республикада хөгжүлдеди ам дооринде үенин вегелденди чылды каап турар. Ол чылды калыпшыкың чыдаагынары чүдөп, оларны чайлаары-биле чүвү кылза чогууру?

Бо айттырымы Тыва АССР-ниң Министрлер Чөвүлелин хурамыга чугааламын көргөс. Республиканың Министрлер Чөвүлелин чынада күш-культура болгаш спорт талаа-биле комитет болурун ажылың чүгө экижидерини демделген. Эрткен чыны республика хемчөөлүгү шүдө маргидалаарга 1842 кижик азы оң мурундагы чылды элөөн хой кижик-киришкен. Тывада инитизи-биле күш-культурада болгаш спортта хаара туттуган кижилерини саны 16 муң четкен. «Спортка» эки тура спорт инитизиниң хоосту хурап сепилем эки аймакка турттуган, оларны хаара турттуган, оларны инитизиниң эрткин чылды 16 спортчу-разрядкыны белеткен. Чамдын районнара күш-культура болгаш спорт ажылы элөөн иленикелөөн. Таңды, Чөөн-Хемчик, Барым-Хемчик, Монгуш-Тайга районнары, Хову-Аксы суурга спартакиадаларын доктаамал эрттирин турар аптарган.

Ам үдө республикада «Спартак», «Урожай» болгаш «Динамо» эки тура спорт инитизинде баштап, кат-

Хоорай, суурларнын арыг-шевери дээш

Тыва АССР-нин Министрлер Чөвүлели «Хоорайларнын болгаш кедээ суурларнын арыг-шеверин экижидерини дугайында» айттырыны чугаалады, бо талаа-биле доктаалды хулап алаан. Сөөлү чыдарга хоорайларнын болгаш суурларнын арыг-шеверин экижидер талаа-биле чамдык амжаллар кылдынын чоруттуганын, Кызыл, Ак-Довурак хоорайларнын хой чурттакчылыг квартираларында база Хову-Аксы ажыкчы суурда бо апталгазын доктаамал чоруду турар апарганын Тыва АССР-ниң Министрлер Чөвүлели демдел-

левишаан, Бай-Тайга, Тожу, Тес-Хем болгаш өске-даа рагайоннара чурттакчы суурларнын арыг-шеверин экижидерини дугайында» айттырыны чугаалады, бо талаа-биле доктаалды хулап алаан. Хоорайларга, суурларга чогуур арыг-шеверин чедип алыр сорулга-биле, оларнын чакы аптаалгазын ой шаанда чорудары-биле бо чылдын апрель 1-ден май 1-ге чедир арыг-шеверини, апталганын айыч чарлаар. Ук айны организацин эрттирер база удуртуу 9 кижик составтыг тускай комиссия Министрлер Чөвүлели тургускан. Комиссиянын дар-

